

Specifické problémy fiskální nerovnováhy

Petra Dvořáková
KVE ESF MU

1

Obsah přednášky

- Fiskální udržitelnost.
- Vliv použité metodiky na velikost vládního deficitu.
- Generační účetnictví.

2

Fiskální udržitelnost

Existuje více definic, např.:

- fiskální udržitelnost není slučitelná s dlouhodobě rostoucí daňovou kvótou (Domar);
- udržitelná je taková fiskální politika, která udržuje poměr čistého vládního jmění k HDP na současné úrovni (Buiter); popř. poměr vládního dluhu k HDP konverguje ke své původní hodnotě (Blanchard);

3

Fiskální udržitelnost (2)

- současná hodnota budoucích primárních přebytků (v poměru k HDP) je rovná současné úrovni dluhu (v poměru k HDP) = intertemporální rozpočtové omezení (Blanchard).

V současnosti je nejvíce akceptovaná a používaná tato poslední definice!

4

Intertemporální rozpočtové omezení

Vyjadřuje vztah mezi dluhem a deficitem:

$$D_t = D_{t-1} + PD_t + UVD_t = D_{t-1} + PD_t + r \cdot D_{t-1} = D_{t-1}(1+r) + PD_t$$

V podílovém vyjádření:

$$\frac{D_t}{HDP_t} = \frac{D_{t-1}}{HDP_{t-1}} \cdot \frac{1+r}{1+y} + \frac{PD_t}{HDP_t}$$

D – dluh, PD – primární deficit, UVD – úroky z veřejného dluhu, r – úroková sazba

5

Fiskální udržitelnost (3)

- Dlouhodobé plánování velké části veřejných výdajů + radikální změny v demografické struktuře → potřeba dlouhodobých fiskálních projekcí.
- Vývoj struktury obyvatelstva ovlivní kromě veřejných výdajů také trh práce a produktivitu.
- K posílení fiskální udržitelnosti – reforma veřejných financí (vládní nařízení č. 624/2003 - Rozpočtový výhled 2003 – 2006: Koncepce reformy veřejných rozpočtů)

6

Vliv použité metodiky na velikost deficitu

GFS (1986)	ESA 95
metodika MMF	metodika Eurostatu
aplikuje MF ČR	aplikuje ČSÚ
„cash“ princip	akruální princip
„užší“ pojetí vlády	„širší“ pojetí vlády

13

Vliv použité metodiky na velikost deficitu (2)

GFS (1986)	ESA 95
+ včasnost, transparentnost, nízké nároky na zdrojová data, vazba na SR	+ poskytuje komplexní pohled na hospodaření vládního sektoru (jednotky)
- nepodává komplexní obraz hospodaření vládního sektoru	- vyšší náročnost na datové zdroje, výstupní údaje s časovým zpožděním

14

Přehled úprav při přechodu z GFS-deficitu na ESA 95-deficit

1. Subjekty zahrnuté pouze v ESA 95
2. Subjekty zahrnuté v obou metodikách, u nichž ESA 95 nevychází z příjmů a výdajů GFS (PF, FNM, zdravotní pojišťovny, NF)
3. Subjekty zahrnuté v obou metodikách, u nichž ESA 95 vychází z příjmů a výdajů GFS (SR, MR, státní fondy)

15

Tabulka: Srovnání hodnoty vládního deficitu dle GFS a ESA 95

GFS	2000	2001	2002	2003	2004
v mld. Kč	66,8	59,9	89,3	109,2	132,9
v % HDP	3,1 %	2,6 %	3,7 %	4,3 %	5,2 %

ESA 95	2000	2001	2002	2003	2004
v mld. Kč	96,7	149,8	154,6	328,5	150,5
v % HDP	4,5 %	6,4 %	6,4 %	12,9 %	5,9 %

Zdroj: MF ČR, ČSÚ

16

Důvody rozdílů GFS-deficitu a ESA 95-deficitu v roce 2003

- rok 2003 – největší rozdíl ve výši vládního deficitu podle obou metodik,
- úprava z GFS na ESA 95 – viz předchozí postup,
- nejvýznamnější rozdíl – kapitálové transfery = imputace státních záruk + úhrada ztráty ČKA + převod akcií a pohledávek FNM na MPSV.

17

Vztah metodik GFS a ESA 95 - závěr

Do budoucna předpoklad výrazného snížení rozdílu mezi GFS-deficitem a ESA 95-deficitem – důvody:

- postupné ukončování činnosti TI,
- neočekávají se další významné imputace státních záruk,
- MF ČR pracuje na implementaci metodiky GFS 2001 – zahrnuje „širší“ pojetí vlády.

18

Generační účetnictví - závěr

Generační účetnictví:

- není nástroj prognózy,
- indikátor mezigenerační redistribuce,
- široce využívaný ve světě, u nás v počátcích.

25

Kde získat další informace

- Fiskální udržitelnost – v Konvergenčním programu ČR (listopad 2005)
<http://www.mfcr.cz/index.php?r=102>
- Jeden deficit, dvě metodiky – článek Ing. Dagmar Sojkové z MF ČR
<http://www.mfcr.cz/Download/Seminare/Archiv/2004/Jaro/Sojkova.xls>
- Generačním účetnictvím se zabývá např. prof. L. J. Kotlikoff (Boston University) – Generation Policy <http://econ.bu.edu/kotlikoff/>

26

Děkuji za pozornost...

27